

С. А. Лебедко,
здобувач кафедри управління та економіки водного транспорту,
Державний університет інфраструктури та технологій, м. Київ

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

S. Lebedko,
Applicant of Water Transport Management and Economics department,
State University of Infrastructure and Technology, Kyiv

THE MAINTENANCE OF ECONOMIC SECURITY OF TRANSPORTATION ENTERPRISES MECHANISM FORMATION

У статті досліджено види механізмів управління, які застосовуються в менеджменті підприємств. Виділено такі їх види: загальні механізми управління діяльністю підприємства та окремими її напрямками, економічні механізми, організаційні механізми, механізми активізації, механізми забезпечення, мотиваційні механізми, антикризові механізми тощо. Для забезпечення ефективного функціонування підприємства та досягнення поставлених цілей діяльності до кожного процесу має бути застосований адекватний механізм. Загалом усі механізми мають використовуватися у менеджменті комплексно. Наведено типи й надано характеристику механізмів управління економічною безпекою підприємства. Визначено, що для категорії "економічна безпека" найбільш доцільно застосовувати механізми забезпечення. Це обгрунтовано тим, що рівень економічної безпеки має бути достатнім, але не надмірним.

Сформовано механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств. Він є взаємопов'язаною сукупністю структурних елементів зі зворотним зв'язком, яка сформована з урахуванням системи визначених принципів. Основним принципом є відповідальність. У процесі реалізації зазначеного принципу використовується обгрунтований комплекс організаційно-технологічних, фінансово-економічних та аналітичних інструментів. Структурно механізм складається з трьох послідовних блоків: формування загальнотеоретичних засад, формування практичних передумов, практична реалізація інструментарію (заходів) забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств. Наведено характеристику структурних елементів механізму.

The article deals with the types of management mechanisms used in the management of enterprises. The following types are distinguished: general mechanisms of management of the activity of the enterprise and its individual directions, economic mechanisms, organizational mechanisms, activation mechanisms, maintenance mechanisms, motivational mechanisms, anti-crisis mechanisms, etc. An adequate mechanism must be applied to each process to ensure the effective operation of the enterprise and the achievement of the goals set. In general, all mechanisms should be used in integrated management. The types and characteristics of economic security management mechanisms of the enterprise are given. The most appropriate maintenance mechanisms for the category "economic security" are determined. This is justified by the fact that the level of economic security should be sufficient, but not excessive.

The maintenance of economic security of transportation enterprises mechanism is formed. It represents an interconnected set of structural elements with feedback, which is formed taking into account the system of certain principles. The main principle is the responsibility. In the process of implementing this principle a well-founded set of organizational-technological, financial-economic and analytical tools are used. The structural mechanism consists of three consecutive blocks: the formation of general theoretical foundations, the formation of practical preconditions, practical implementation of tools (measures) to ensure the economic security of transport enterprises. The characteristic of structural elements of the mechanism are given.

Ключові слова: економічна безпека, механізм управління, механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств, принципи, інструменти.

Key words: economic security, management mechanism, the maintenance of economic security of transportation enterprises mechanism, principles, tools.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі розвитку економіки та суспільства підприємство функціонує в умовах безперервної зміни як зовнішнього, так і внутрішнього середовища його існуван-

ня. Ці обставини вимагають від господарюючих суб'єктів посиленої уваги до проблем управління економічною безпекою підприємства, пошуку нових і вдосконалення вже відомих засобів забезпечення її належного рівня. Крім рин-

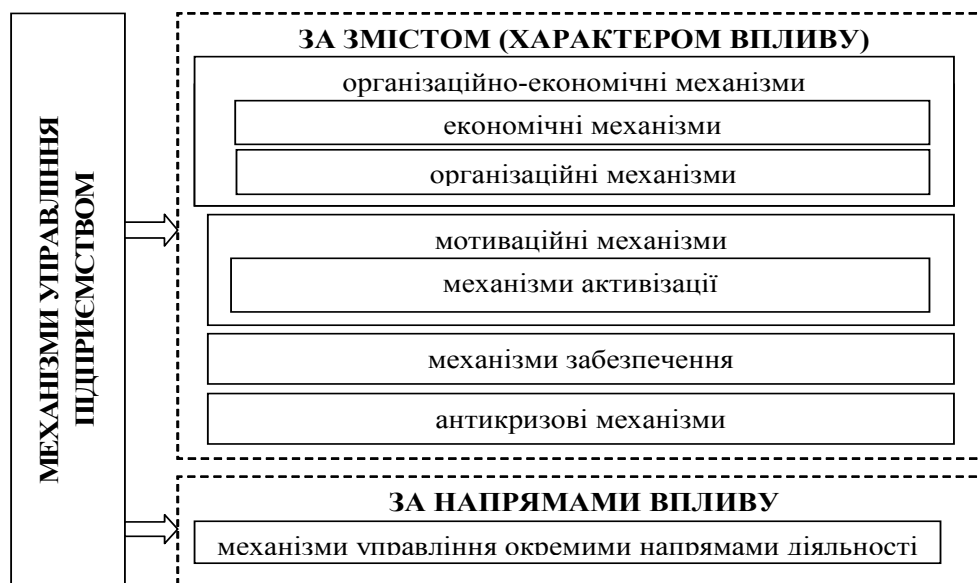

Рис. 1. Механізми управління транспортним підприємством

Джерело: сформовано автором.

кових, економічних, технологічних джерел загроз підприємство сьогодні відчуває негативний вплив нестабільної політичної і соціально-економічної ситуації в країні, недосконалості та нестабільності законодавства, шахрайства, корупції та інших чинників. Вирішення проблем забезпечення економічної безпеки можливе шляхом формування та реалізації відповідних механізмів управління і дозволить підприємству досягнути його економічних і соціальних цілей діяльності. Тому формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства є вкрай важливим і актуальним завданням, в тому числі для підприємств транспорту.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичне обґрунтування сутності та проблеми формування механізмів управління економічною безпекою підприємств розглядали у своїх працях багато науковців, зокрема Аверічев І.М., Амеліницька О.В., Бідошкурська Н.В., Васильців Т.Г., Воропай В.А., Горячева К.С., Донець Л.І., Каламбет С.В., Коробчинський О.А., Левковець Н.П., Лук'янчикова А.С., Міщенко С.П., Пойда-Носик Н.Н., Шевченко І.А.

НЕ ВИРІШЕНА РАНІШЕ ЧАСТИНА ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Відаючи належне науковим розробкам вчених, слід зазначити, що недостатньо розкритими та суперечливими залишаються питання формування механізмів управління економічною безпекою, визначення їх типів, обґрунтування ефективного інструментарію забезпечення цільового рівня економічної безпеки. Мало дослідженими є проблеми забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування складових елементів та структури механізму забезпечення економічної безпеки транспортного підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Управління діяльністю будь-якого підприємства здійснюється шляхом реалізації відповідних механізмів. У наукових працях вчених-економістів та в практиці менеджменту найчастіше виділяють такі їх види: загальні механізми управління діяльністю підприємства та окремими її напрямками, економічні механізми, організаційні механізми (часто економічні об'єднують з організаційними в комплексні організаційно-економічні механізми), механізми активізації, механізми забезпечення, мотиваційні механізми, антикризові механізми та інші. Для забезпечення ефективного функціонування підприємства та досягнення поставлених цілей діяльності до кожного процесу має бути застосований адекватний механізм, а загалом усі ме-

ханізми мають використовуватися у менеджменті комплексно.

Термін "механізм" досить часто вживається у наукових працях з економіки та менеджменту. "Короткий економічний словник" тлумачить механізм як "послідовність станів, процесів, які визначають собою які-небудь дії, явища", або як "систему, пристрій, який визначає порядок якого-небудь виду діяльності" [1, с. 401].

Найбільшим поширенням серед науковців-економістів є твердження, що механізм стосовно економічних об'єктів — це система елементів (цілей, функцій, методів, організаційної структури і суб'єктів) та об'єктів управління в якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління на необхідний стан або реакцію об'єктів управління, що має вхідні посилки і результуючу реакцію [2, с. 13—14].

Автором у процесі досліджень було виокремлено та систематизовано види механізмів управління, які використовуються в діяльності транспортних підприємств (рис. 1).

Запорукою ефективної реалізації зазначених механізмів управління є їх адекватне застосування до відповідних процесів на підприємстві. Характеристику механізмів управління транспортним підприємством наведено в таблиці 1.

Обґрунтуємо тип механізму, який найбільше відповідає цілям управління економічною безпекою підприємства. Як уже зазначалося, економічна безпека — це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам та забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому [6].

Щодо визначення типу механізму управління економічною безпекою підприємства в науковій літературі зустрічаються різні думки. Науковці використовують поняття "механізм забезпечення економічної безпеки", "механізм формування економічної безпеки" та "механізм управління економічною безпекою". Зазвичай, ці поняття ототожнюються, оскільки "... призначення "механізму управління" на підприємстві і полягає в тому, щоб забезпечити економічну безпеку, тобто, результат управління не можна розглядати окремо від системи впливу суб'єкту на об'єкт з метою створення умов гарантування захисту від небезпеки [7]. Автором було досліджено та систематизовано існуючі визначення зазначених понять (табл. 2).

Вважаємо, що концептуальна сутнісна різниця між поняттями, що визначають різні типи механізмів управління економічною безпекою все ж існує в частині цілей їх застосування. Акцент у використанні механізму забезпечення економічної безпеки робиться на досягнення її цільового рівня, механізму формування — на створення безпечних умов функціонування підприємства.

Для категорії "економічна безпека" найбільш доцільно застосовувати механізми забезпечення, оскільки рівень економічної безпеки має бути достатнім, але не надмірним. Високий рівень економічної безпеки не самоціль, а фактор

Таблиця 1. Характеристика механізмів управління

Назва механізму	Характеристика
1	2
Механізми управління окремими напрямками діяльності	Основна мета – досягнення визначеного рівня ключових показників та/або підвищення ефективності діяльності. Механізм управління розглядають як складову частину системи управління, що забезпечує дієвий вплив на фактори, стан яких обумовлює результат діяльності об'єкту управління. Використовують комплекс загальних та специфічних методів, інструментів, заходів щодо визначеного напрямку діяльності. Статику механізму управління визначають суб'єкти та об'єкти управління, які становлять організаційно-структурну основу механізму, а динаміку - комплекс зв'язків та взаємодію між ними
Економічні механізми	Основна мета – збалансувати загальну ефективність управління функціонуванням організації та формування системи аналітичних співвідношень, на базі яких встановлюється система результативних взаємопов'язаних індикаторів. Економічний механізм – це сукупність економічних відносин, принципів, чинників впливу, методів та інструментів реалізації. Визначає можливі способи підтримки належного стану об'єктів управління, обґрунтовані шляхи розвитку системи та методи залучення ресурсів для цього. До інструментів економічного механізму найчастіше відносять ціни, заробітну плату, податки, орендну плату, тарифи тощо. Економічні важелі включають: «планування, економічне стимулювання, розподіл прибутку, використання фондів, умови господарювання, ціни, нормативи власних оборотних коштів і іншого» [цит. за 3, с. 220], управління витратами, внутрішній контроль, оптимізація оподаткування, оптимізація руху грошових потоків
Організаційні механізми	Основна мета – формування ефективної організаційної структури, яка б сприяла досягненню цілей підприємства. Організаційний механізм – це сукупність усіх правил і норм, які циркулюють всередині організації, а також усі господарські процеси, які здійснює організація для досягнення основної мети діяльності, це всі організаційні та розпорядчі дії, які є взаємозалежними і в сукупності забезпечують виконання досягнення поставлених цілей. Включає об'єкти, суб'єкти управління, їх цілі, завдання, функції, методи управління, організаційні структури, технології та результативність їх функціонування
Мотиваційні механізми	Основна мета – посилення спонукання персоналу до високоєфективної роботи. Є комплексом організаційно-економічних, матеріально-технічних та соціально-психологічних інструментів і методів спонукання до ефективної праці для забезпечення досягнення мети мотиваційної політики [4, с. 16-20]. У структурному відношенні мотиваційний механізм включає фінансово-економічні методи і важелі, певну структуру відповідальних працівників, норми і правила стимулювання, періодичність проведення оцінки здійснюваних заходів тощо [5, с. 137]
Механізми активізації	Основна мета – забезпечення (спонукання) більш високих темпів розвитку об'єкту впливу шляхом використання відповідних інструментів. Є взаємопов'язаною сукупністю елементів, сформованою з урахуванням відповідних принципів, враховує особливості діяльності підприємств та в процесі реалізації використовує обґрунтований комплекс соціальних, економічних та інституційних інструментів активізації. За внутрішнім змістом можна віднести до мотиваційних
Механізми забезпечення	Основна мета – досягнення бажаного рівня показників та стану підприємства загалом. Є інтегрованою сукупністю елементів управлінських впливів на підвищення результативності господарської діяльності через забезпечення цільового рівня економічної безпеки
Антикризові механізми	Основна мета – передбачення та подолання стану, який є загрозою для функціонування організації. Є сукупністю методів, принципів, інструментів, функцій та процедур, які реалізуються для своєчасного виявлення кризових явищ, встановлення їх причин та реалізація заходів, спрямованих на виведення з кризи шляхом зниження негативних наслідків кризи і використання її факторів для наступного розвитку

Джерело: сформовано автором.

Таблиця 2. Характеристика та систематизація механізмів управління економічної безпеки підприємств

Автор	Визначення
Механізм управління економічною безпекою	
Донець Л.І. [8]	набір засобів, організація їх використання і контролю для досягнення високого рівня економічної безпеки підприємства
Коробчинський О.Л. [9].	комплекс управлінських, страхових, правових, економічних, охоронних, режимних та інших засобів щодо захисту бізнесу від втрат
Амельницька О.В. [10]	сукупність методів, принципів, форм, способів, важелів, заходів, пов'язаних із процесом їх взаємодії, в свою чергу система управління є сукупністю механізмів, необхідних для реалізації цілей управління
Пойда-Носик Н.Н. [11]	спосіб впливу суб'єкту на об'єкт за допомогою різних засобів
Механізм забезпечення економічної безпеки	
Аверічев І.М. [11]	інтегрована сукупність елементів інституційного та операційного впливів на підвищення результативності господарської діяльності через утворення безпечних умов її здійснення.
Пойда-Носик Н.Н. [11]	сукупність заходів щодо створення надійних умов гарантування захисту від небезпеки
Левковець Н.П. [13].	сукупність нормативно-правових актів, методів, заходів, завдяки яким відбувається дія суб'єкта на об'єкт для створення безпеки та протидії загрозам
Шевченко І.Л. [14].	набір засобів і методів, що, в поєднанні з системою управління та контролю, забезпечують її високий рівень
Васильців Т.Г. [15]	невід'ємний елемент системи безпеки, базується на завданнях і принципах безпеки, передбачає системну сукупність методів, інструментів та конкретних заходів реалізації політики гарантування безпеки
Механізм формування економічної безпеки	
Міщенко С.П. [16]	взаємопов'язана сукупність структур, засобів, методів і заходів, які формують безпеку бізнесу
Білошкурська Н.В. [17]	поєднання мети, цілей, завдань, принципів, методів, функцій, засобів, що дозволяє діагностувати, прогнозувати і контролювати стан економічної безпеки для прийняття адаптивних рішень щодо розвитку підприємства

Джерело: сформовано автором з використанням [18].

забезпечення результатів та досягнення цілей діяльності підприємства. Забезпечення (досягнення) надмірного рівня економічної безпеки може спричинити додаткові витрати, що призведе до зниження прибутковості, фінансової стійкості, зменшення запасу фінансової міцності, що, в свою чергу, через недостатність фінансування знизить рівень економічної безпеки.

На основі проведеного теоретико-методологічного аналізу встановлено, що механізм забезпечення економічної безпеки є складовою системи економічної безпеки підприємства, що є сукупністю цілей, завдань, методів та заходів, реалізація яких дозволяє досягнути цільового рівня економічної безпеки підприємства.

У процесі досліджень сформовано механізм забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств, який є взаємопов'язаною сукупністю структурних елементів зі зворотним зв'язком, сформовану з урахуванням системи визначених принципів, основним з яких є відповідальність, враховує особливості діяльності транспортних підприємств та в процесі реалізації якого використовується обґрунтований комплекс організаційно-технологічних, фінансово-економічних та аналітичних інструментів.

Для ефективного забезпечення економічної безпеки підприємства необхідно застосовувати системний підхід, який передбачає необхідність комплексного врахування усіх умов та чинників діяльності.

Схему розробленого механізму забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств наведено на рисунку 2.

Структурно механізм складається з трьох послідовних блоків, які можна розглядати як етапи формування механізму забезпечення економічної безпеки:

- 1 — формування загальнотеоретичних засад;
- 2 — формування практичних передумов;
- 3 — практична реалізація інструментарію (заходів) забезпечення економічної безпеки транспортного підприємства.

На першому етапі визначаються мета, завдання, принципи та методи формування механізму. Метою сформованого механізму є забезпечення цільового рівня економічної безпеки транспортного підприємства, який надасть підприємству, з одного боку, — необхідний рівень безпеки, а з іншого — дозволить досягнути достатнього рівня фінансових результатів.

Найважливішими завданнями сформованого механізму забезпечення економічної безпеки, виконання яких дозволить реалізувати його функції, є такі: ідентифікація чинників впливу на економічну безпеку транспортного підприємства, моніторинг її рівня, обґрунтування та реалізація заходів щодо забезпечення цільового рівня безпеки, визначення ефективності заходів з метою коригування управлінських дій.

У характеристиці основних елементів (складових) механізму забезпечення економічної безпеки підприємства необхідно враховувати принципи управління економічною безпекою підприємства, його цілі та фінансові ресурси.

Основа механізму складають базові принципи забезпечення економічної безпеки. Принцип (лат. *principium* — начало, основа) — це твердження, яке сприймається як головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане [19]. При характеристиці різноманітних систем принципи відображають ті суттєві характеристики, що відповідають за правильне функціонування системи, без яких вона не виконувала б свого призначення.

Дослідивши існуючі підходи до визначення цих принципів [20; 21], дійшли висновку, що науковці пропонують надмірний їх перелік, який містить, інколи, дублювання з принципами управління підприємством.

Тому основними принципами сформованого механізму визначено такі: відповідальності, системності, комплексності, узгодження інтересів скікхолдерів, економічної доцільності, адаптивності, субсидіарності.

В основі зазначених принципів — принцип відповідальності. Це досить широке поняття. Вона може розглядатись у морально-етичному аспекті, в економічному, в правовому та інших. У контексті механізму забезпечення економічної безпеки даний принцип розглядається, в першу чергу, в економічному аспекті як відповідальність за наслідки економічної діяльності підприємства і означає усвідомлення наслідків від прийнятих рішень та власних дій. Хоча, для того, щоб принцип відповідальності був реалізований у

повній мірі, звичайно, і морально-етичний, і правовий, і соціальний аспекти мають бути застосовані.

Відповідальність означає усвідомлення суті та значення своєї діяльності кожним працівником, а також її наслідків для суспільства та розвитку підприємства [22].

Наступним принципом визначено "врахування інтересів стейкхолдерів". Його значення пояснюється тим, що ключовим фактором успіху будь-якого підприємства і, відповідно, важливим чинником його економічної безпеки є здатність побудувати взаємовигідні відносини з ключовими стейкхолдерами як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. Невміння побудувати такі відносини призводить до втрати потенційних обсягів перевезень, недофінансування процесів розвитку, відсутності мотивації у персоналу щодо ефективного виконання обов'язків, наслідком чого є зниження рівня економічної безпеки.

Тільки на основі врахування інтересів всіх економічних контрагентів, з якими співпрацює транспортне підприємство в процесі своєї діяльності, можна заснувати тривалу та стабільну взаємодію. Цей принцип включає в себе в першу чергу врахування інтересів економічних контрагентів, з якими взаємодіє підприємство, а також проведення соціально-відповідальної діяльності.

Принцип узгодження інтересів зацікавлених сторін означає прийняття рішень у координатах "виграв я" — "виграв партнер", замість "виграв я" — "програв партнер" [23], "оскільки канонічні механізми ринку втрачають свою адекватність у спробах утвердження постіндустріальних цінностей". Партнерство — це взаємодія на принципах паритету і довіри, це умова збереження індивідуальності та самодостатності кожного суб'єкта відносин. Вирішальним аспектом тут є визнання прав протилежної сторони і розуміння її проблем. Головним у стосунках має стати не максимізація прибутку сьогодні за будь-яку ціну, а забезпечення довготривалих партнерських відносин і стабільного прибутку в майбутньому [24, с. 167].

Принцип комплексності, що є одним з ключових принципів механізму забезпечення економічної безпеки транспортного підприємства, означає повноту, системність врахування чинників при прийнятті рішень, розуміння їх взаємозв'язку та впливу на усі етапи управління підприємством в цілому та економічної безпеки зокрема.

Принцип системності передбачає взаємне узгодження усіх напрямків діяльності підприємства, а також усунення протиріч між ними, вимагає комплексного врахування можливих наслідків здійснюваного заходу з урахуванням системних властивостей кожного елемента в інтересах ефективного функціонування усієї системи.

Принцип економічної доцільності реалізується шляхом прийняття обґрунтованих рішень координатах "витрати-вигоди", тобто підприємство повинно здійснювати тільки ті витрати, які сприяють досягненню цільового рівня економічної безпеки.

Витрати на забезпечення надмірного рівня економічної безпеки навпаки можуть призвести до зниження фінансових результатів і економічної безпеки підприємства.

Принцип адаптивності означає використання при формуванні механізму забезпечення економічної безпеки підприємства природженої та/або набутої здатності до адаптації, тобто пристосування до всієї багатоманітності умов функціонування за будь-яких обставин.

Принцип субсидіарності передбачає, щоб рішення на підприємстві приймалися на найнижчому можливому рівні, а верхні ланки управління втручалися лише у випадку, якщо ці дії будуть ефективніші за відповідні дії нижніх ланок. Реалізація принципу субсидіарності досягається за умови грамотного делегування повноважень при прийнятті управлінських рішень на підприємстві.

Такі принципи знаходяться між собою в системній єдності, тому недотримання хоча б якогось з них негативно вплине на ефективність функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Методи, які використовуються при формуванні та реалізації механізму, включають традиційний їх перелік, оскільки планування, облік, контроль тощо є невід'ємною складовою будь-якого процесу управління, зокрема і управління економічною безпекою транспортного підприємства.

На другому етапі формування механізму визначаються практичні передумови. Суб'єктом визначено транспортне підприємство в особі його керівників та менеджерів з економічної безпеки, а об'єктом є процес забезпечення цільового рівня економічної безпеки.

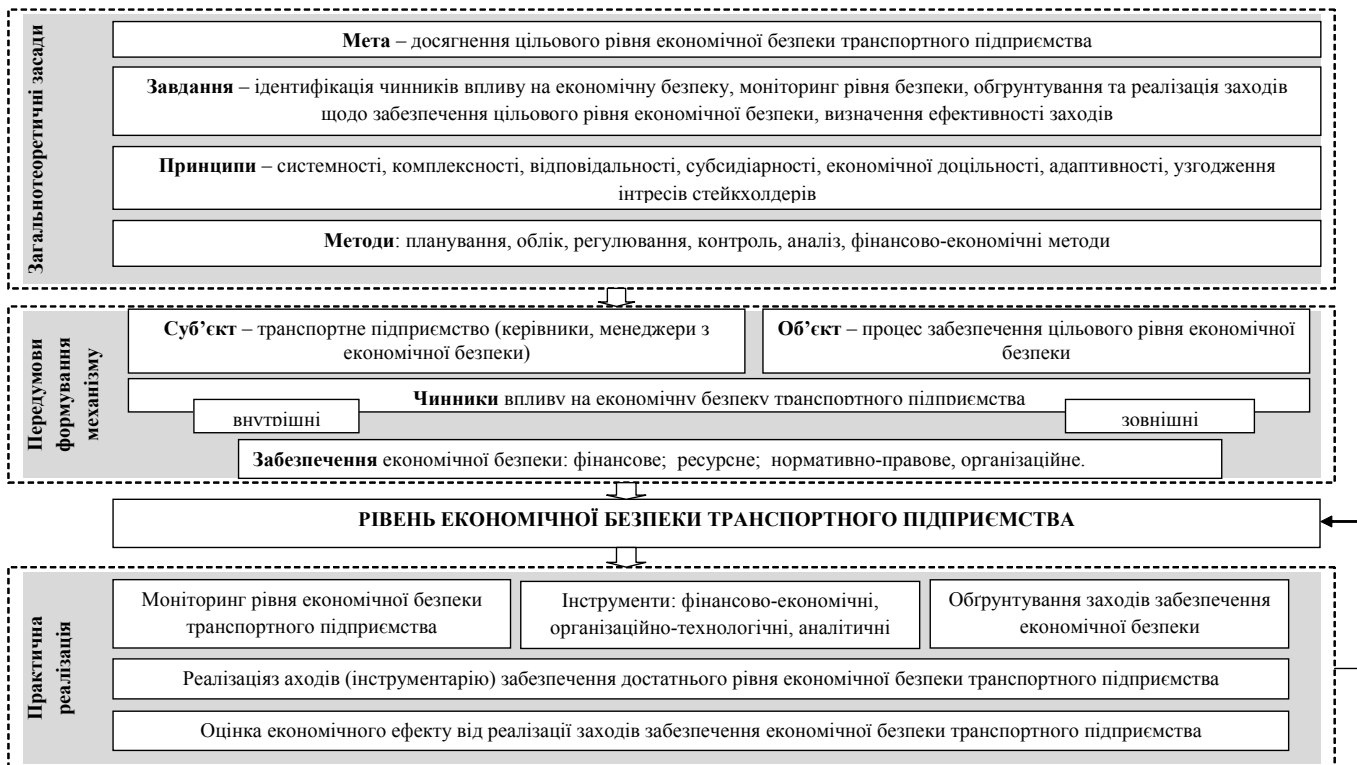

Рис. 2. Механізм забезпечення економічної безпеки транспортного підприємства

Сформований механізм є відкритою, динамічною системою, що враховує сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників впливу на економічну безпеку.

До внутрішніх чинників-загроз за результатами досліджень автора віднесено такі: людські, управлінські, техніко-технологічні, форс-мажорні, ресурсні, а до зовнішніх — ринкові, стейкхолдерські, владні, природні, інфраструктурні. Крім того, на рівень економічної безпеки транспортного підприємства впливає уся сукупність чинників, що має вплив на діяльність підприємства загалом.

Важливою складовою механізму забезпечення, обов'язковими складовими якого визначено фінансове (наявність необхідного обсягу коштів для проведення заходів забезпечення економічної безпеки), інформаційне (наявність інформаційно-комунікаційних засобів для вчасного і повного отримання інформації), кадрове (наявність персоналу відповідної кваліфікації та компетенції), нормативно-правове (наявність регламентів, інструкцій, наказів, законів, що регулюють управління ЕБ на підприємстві та в державі), організаційне (відповідність організаційної структури потребам забезпечення цільового рівня економічної безпеки) забезпечення.

На третьому етапі відбувається практична реалізація механізму шляхом застосування відповідних інструментів, які є його ключовим, центральним елементом.

Класифікація інструментів забезпечення може здійснюватись за багатьма ознаками. Для реалізації сформованого механізму важливим є поділ інструментів за змістом (напрямом, характером впливу на об'єкт) та часовою ознакою.

За змістом інструменти забезпечення економічної безпеки транспортного підприємства виділено такі:

— фінансово-економічні (спрямовані на оперативне покращення фінансових показників діяльності підприємства за рахунок оптимізації цінової політики, покращення використання фінансових ресурсів, скорочення витрат, інкасації дебіторської заборгованості, оптимізації руху грошових потоків тощо);

— організаційно-технологічні (спрямовані на підвищення ефективності використання наявних ресурсів за рахунок організаційних впливів (оптимізації технологічних процесів, удосконалення оргструктури, зміни кадрової політики тощо).

— аналітичні (спрямовані на попередження реалізації ризиків шляхом постійного моніторингу показників діяльності).

За часовим спрямуванням впливу інструменти поділяються на превентивні (ті, які вживаються до настання події, що негативно впливає на економічну безпеку транспортного підприємства та має на меті її недопущення) та реактивні (ті, які здійснюються після настання події, що негативно вплинула на рівень економічної безпеки транспортного підприємства, та метою яких є ліквідація наслідків такої події).

Реалізація відповідних заходів, що знаходяться в межах зазначених інструментів, здійснюється з урахуванням результатів моніторингу ключових показників діяльності і приводить до отримання підприємством економічного ефекту.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розробка та реалізація механізму забезпечення економічної безпеки транспортного підприємства передбачає втілення в практику управління декількох концептуальних принципів: по-перше, усвідомлення значення економічної безпеки для забезпечення функціонування і розвитку підприємства; по-друге, механізм забезпечення економічної безпеки підприємства повинен враховувати різноманітність завдань підприємства, які сприяють досягненню ключових показників діяльності. Сформований механізм забезпечення економічної безпеки транспортного підприємства базується на системному підході, включає три взаємопов'язані блоки. Його реалізація дозволить підвищити ефективність управління економічною безпекою підприємства, досягти її цільового рівня.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку алгоритмів обґрунтування інструментарію, вибору заходів, кількісних методів оцінювання та моніторингу рівня економічної безпеки транспортних підприємств.

Література:

1. Краткий экономический словарь / Под ред. А.Н. Азриляна. — М.: Институт новой экономики, 2001. — 1088 с.
2. Кульман А. Экономические механизмы / Пер. с франц. / Под общ. ред. Н.И. Хрустальной. — М.: Прогресс, Универс, 1993. — 192 с.
3. Ільшанко С.М. Менеджмент і маркетинг інновацій: монографія. — Суми: ВТД "Університетська книга", 2004. — 616 с.

4. Павловська Н. Щодо посилення мотивації до праці // Україна: аспекти праці. — 2010. — № 3. — С. 16—20.

5. Колот А.М. Мотивація персоналу: підручник. — К.: КНЕУ, 2009. — 337 с.

6. Васильців Т.Г. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства // Т.Г. Васильців // Науковий вісник НАТУ України. — 2011. — № 21.2. — С. 153—158.

7. Каламбет С.В. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств залізничної галузі / С.В. Каламбет, В.А. Воропай // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. — 2013. — № 2. — С. 106—113.

8. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 240 с.

9. Коробчинський О.Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О.Л. Коробчинський / Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 4 (94). — С. 41—45.

10. Амелницька О.В. Управління виробничо-господарською діяльністю локальних електричних мереж: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами" / Олена Володимирівна Амелницька; [Донец. нац. ун-т]. — Донецьк, 2008. — 20 с.

11. Пойда-Носик Н.Н. Сутність фінансової безпеки суб'єктів підприємництва та її роль в забезпеченні національної економічної безпеки / Н.Н. Пойда-Носик // Вісник ЖДТУ. — 2011. — № 1 (55). — С. 340—342.

12. Аверічев І.М. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств водного транспорту України / І.М. Аверічев // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту: Сер. "Економіка і управління". — Вип. 27. — К.: ДЕТУТ, 2014. — С. 163—170.

13. Левковець Н.П. Принципи забезпечення економічної безпеки підприємства / Н.П. Левковець // Управління проектами, системний аналіз і логістика. — 2008. — № 5. — С. 333—336.

14. Шевченко І.А. Особливості формування механізму забезпечення економічної безпеки металургійних підприємств / І.А. Шевченко // Стратегія економічного розвитку України. — 2009. — № 24—25. — С. 128—134.

15. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, О.Р. Бойкевич, В.В. Каркавчук. — Львів: ЛКА, 2012. — 386 с.

16. Міщенко С.Г. Економіко-статистичний аналіз факторів економічної безпеки регіону / С.Г. Міщенко // Вестник Донецького університета. Сер. В. Економіка і право. — 1999. — № 1. — С. 70—76.

17. Білошкурська Н.В. Економіко-організаційний механізм формування економічної безпеки підприємства: принципи побудови, функції, структура / Н.В. Білошкурська // Економіка та держава — 2013. — № 12. — С. 24—29.

18. Лук'янчикова А.С. Визначення поняття механізм забезпечення економічної безпеки підприємства / А.С. Лук'янчикова // Тези доп. конф. "Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика" 24—25 березня 2016 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/.../13140/.../Лук'янчикова%20Статья%201.pdf

19. Принцип [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Принцип>

20. Бланк І.А. Стратегія і тактика управління фінансами / І.А. Бланк. — К.: Ельга, Ника-Центр, 2004. — 784 с.

21. Горячева К.С. Механізм управління фінансово безпечною підприємства: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 "Економіка, організація і управління підприємствами" / К.С. Горячева. — К., 2006. — 17 с.

22. Українська радянська енциклопедія (УРЕ): в 12 томах [Електронний ресурс]. — 1974—1985. — Режим доступу: <http://leksika.com.ua/ure/>

23. Шевченко Б.О. Феномен партнерства в контексті суспільних трансформацій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: dspace.pnpu.edu.ua/.../4336

24. Шарден Пьер Тейяр. Феномен человека. Преджизнь, жизнь, мысль, сверхжизнь / Тейяр де Шарден. — М.: Наука, 1987. — 240 с.

References:

1. Azrylyian, A.N. (2001), *Kratkyj ekonomycheskyj slovar' [Brief economic dictionary]*, Ynstitut novoj ekonomyky, Moscow, Russia.

2. Kul'man, A. (1993), *Ekonomycheskye mekhanyzmy [Economic mechanisms]*, Prohress, Unyvers, Moscow, Russia.

3. Il'iashenko, S.M. (2004), *Menedzhment i marketynh innovatsij [Management and marketing of innovations]*, VTD "Universytets'ka knyha", Sumy, Ukraine.

4. Pavlovs'ka, N. (2010), "Concerning the enhancement of motivation to work", *Ukraina: aspekty pratsi*, vol. 3, pp. 16—20.

5. Kolot, A.M. (2009), *Motyvatytsia personalu [Motivation of the personnel]*, KNEU, Kyiv, Ukraine.

6. Vasylytsiv, T.H. (2011), "Generalization of the conceptual foundations of economic security of the enterprise", *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 21.2, pp. 153—158.

7. Kalambet, S.V. and Voropaj, V.A (2013), "Mechanism of providing economic safety of enterprises of the railway industry", *Naukovyj visnyk: Finansy, banky, investytsii*, vol. 2, pp. 106—113.

8. Donets', L.I. and Vaschenko, N.V. (2008), *Ekonomichna bezpeka pidpryemstva [Economic security of the enterprise]*, Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

9. Korobchyns'kyj, O.L. (2009), "Methodology of forming the system of economic security of the enterprise", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 4 (94), pp. 41—45.

10. Amel'nyts'ka, O.V. (2008), "Management of production and economic activities of local electrical networks", Ph.D. Thesis, Economy, Donets. nats. un-t, Donets'k, Ukraine.

11. Pojda-Nosyk, N.N. (2011), "The essence of financial security of entrepreneurs and their role in ensuring national economic security", *Visnyk ZhDTU*, vol. 1 (55), pp. 340—342.

12. Averichev, I.M. (2014), "The mechanism of economic security of enterprises of water transport of Ukraine", *Zbirnyk naukovykh prats' Derzhavnoho ekonomiko-tekhnologichnoho universytetu transportu: Seriiia "Ekonomika i upravlinnia"*, vol. 27, pp. 163—170.

13. Levkovets', N.P. (2008), "Principles of ensuring the economic security of the enterprise", *Upravlinnia proektamy, systemnyj analiz i lohistyka*, vol. 5, pp. 333—336.

14. Shevchenko, I.L. (2009), "Features of the formation of a mechanism for ensuring the economic security of metallurgical enterprises", *Stratehiia ekonomichnoho rozvytku Ukrainy*, vol. 24—25, pp. 128—134.

15. Vasylytsiv, T.H. Voloshyn, V.I. Bojkevych, O.R. and Karkavchuk, V.V. (2012), *Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpryemstv Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia [Financial and economic security of Ukrainian enterprises: strategy and mechanisms of provision]*, LKA, L'viv, Ukraine.

16. Mischenko, S.H. (1999), "Economic and statistical analysis of factors of economic security of the region", *Vestnyk Donets'koho unyversyteta. Seryia V. Ekonomyka u pravo*, vol. 1, pp. 70—76.

17. Biloshkurs'ka, N.V. (2013), "Economic and organizational mechanism of formation of economic security of the enterprise: principles of construction, functions, structure", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 12, pp.24—29.

18. Luk'ianchykova, A.S. (2016), "Definition of the notion of a mechanism for ensuring the economic security of subscription", *Tezy dop. konf. "Suchasni problemy upravlinnia pidpryemstvamy: teoriia ta praktyka"* [Abstract supplementary Conf. "Modern Problems of Enterprise Management: Theory and Practice"], 24—25 March, available at: repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/.../13140/.../Luk'ianchykova%20Stat'ia%201.pdf (Accessed 20 July 2017).

19. Wikipedia (2017), "Principle", available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/Principle> (Accessed 20 July 2017).

20. Blank, Y.A. (2004), *Stratehiia i taktika upravlenyia finansamy [Strategy and tactics of financial management]*, El'ha, Nyka-Tsentr, Ktiv, Ukraine.

21. Horiacheva, K.S. (2006), "The mechanism of financial security management of the enterprise", Ph.D. Thesis, Economy, Kyiv, Ukraine.

22. Leksika (1974), "Ukrainian Soviet Encyclopedia", available at: <http://leksika.com.ua/ure/> (Accessed 20 July 2017).

23. Shevchenko, B.O. (2015), "The phenomenon of partnership in the context of social transformations", available at: dspace.pnpu.edu.ua/.../4336 (Accessed 20 July 2017).

24. Sharden, P.T. (1987), *Fenomen cheloveka. Predzhynz', zhynz', mysl', sverkhzhynz' [The phenomenon of man. Pre-life, life, thought, super life]*, Nauka, Moscow, Russia.

Стаття надійшла до редакції 24.07.2017 р.